

Håtuna-Håbo-Tibble Släkt och Hembygdsforskning

kontakt: forskargruppen@telia.com

www.håtuna-håbo-tibble.se

Ålderdomshemmet i Väst-Tibble

Inger Löfstedt

”Hjälpgumman” Svea 1954-1968

1954 fanns ett hem för orkeslösa gamla i Håbo-Tibble, ett ålderdomshem som tidigare var fattigstuga. Där jobbade jag som vårdhjälp. Det fanns 14 till 18 gamla där från Bro med omnejd och från Håtuna och Håbo-Tibble.

Det fanns bara föreståndarinnan och jag. Hemmet var inrättat så att på nedre planet var rummen reserverade för, som det hette, betalande pensionärer, som var ett pinnhål högre än de vanliga grovarbetarna. Där fanns också matsal, kök och badrum. På det övre planet där fanns alla de andra gamla, som låg sex eller åtta i en sal tillsammans, men vilka fina gamlingar det var.

Det var ett underbart jobb, att komma dit på morronen, få gå omkring i salarna och hälsa och få höra hur dom kämpat sig igenom natten. Syster var ensam kvar. Hon hade sin bostad bland de gamla. Det fanns ingen annan och de gamla hjälpte varann så gott det gick, dom var vana vid det. Syster hon skulle laga frukost och duka medan jag hjälpte de gamla att få på sig kläder och med toalettbestyren. Det blev inte så omständligt: ett handfat på salen där dom var sex stycken – alla kunde inte heller ta sig till fatet och toaletten. De, som inte kunde själva, tog jag hand om när jag gick upp med matbrickan. Dom fick minsann inget kaffe på sängen, hur skulle vi två ensamma ha hunnit med det?

De gamla, som orkade, hjälpte så syster att duka av och diska, jag bäddade sängar och vaskade golv. Det fanns inga vagnar att dra prylar på, allt fick bäras från nedre botten. En gumma, som hette Emma, hon skulle alltid vara med och trampa i skurvattnet, vilket rum man än var i. Lilla Oskar, en f.d. mjölnare, gick omkring och bäddade de sängar, som ingen låg i och som jag bäddat. Då var dom lyckliga, man måste ibland leda ut dom och låsa dörrarna för att få jobba.

August, han var alltid på rymmen och en gång var det verkligen jobbigt. Syster måste ta dem, som något så när orkade hänga med, och åka till biolokalen för skärmbildning. Men August fick vi inte med i bussen som hämtade, så jag fick ha honom hemma med några andra. Jag skulle laga middagen tills de andra kom tillbaka och under tiden rymde lilla August. Jag fick se honom långt ute på en åker på väg ner till ett stort dike, fullt med vatten. Där skulle han ha drunknat, om jag inte hunnit fatt honom. Det var att ta cykeln och pinna iväg så gott det gick. I sista minuten fick jag tag i blusen, just när han var på väg ner i vattnet. Han skulle ju inte med tillbaks men jag fick upp honom på pakethållaren och spände fast gubben. Så blev det ”gupp, gupp” hem, men då var August arg och drog långa eder. Hem kom vi, maten kokade och de andra trätte på August. Han fick gå in i sin sal och jag måste låsa om honom ett tag medan jag arbetade med middagen.

När bussen återkom skulle jag upp och hämta gubben. Då hade han klätt av sig naken, tagit ur alla sängkläder i alla sängar och så låg han på bara sängbotten. Det var stora klumpiga järnsängar då. Då var August arg på mig och jag fick mig en omgång av hans nävar under påklädningsproceduren, med det var bara att se glad ut och sjunga en stump för han tyckte om sång. Så småningom kom vi ner till matsalen och syster grälade på gubben. Då tog han en varm potatis och den åkte i ansiktet på syster till tack. Så gick det till då.

En liten Klara, arg som ett bi, hon "hyrde" på nedre planet. Av henne blev vi två alltid utskällda. När hennes rum skulle städas gick hon alltid ut på gården, plockade förklädet fullt med sten och kastade in i sitt rum för vi "djävar" skulle få något att göra. Hon älskade att göra rackartyg för de andra, därtill var hon karlhatare – dom hade inte roligt. Hon var alldeles för fin, som hon sa, att gå upp på de vanliga gamlingarnas avdelning, så dit tog dom andra sin tillflykt.

Så hade vi lilla Solen. Han var gudagod, han bar upp ved till köket så mycket vi orkade elda. För vi hade vedspisar. Han bar ut aska och sopor, grävde i trädgården, skottade snö osv. Det fanns ingen gårdsskötare, pannan i källaren fick vi två "personal" sköta. När någon fyllde jämna år försökte vi ordna något extra. I övre hallen dukade vi lunchkaffe för att alla skulle kunna vara med eller åtminstone få ligga i sina sängar och titta på oss. Vi bar in kaffe åt de andra, vi försökte med att läsa något och sjunga en psalm gemensamt. Så glada allesammans var då.

Bada kunde gamlingarna få bara varannan vecka, gummorna den ena och gubbarna den andra fredagen. Vi måste också sköta deras fötter på baddagen. Jag skrubbade kropparna och syster fötterna, allt på "löpande band". Det fanns inga hjälpmedel annat än dusch, badkar, varmt och kallt vatten. Somliga måste vi tvätta i sina sängar för vi rädde inte med att bära alla.

Vi visste att det var ett nytt ålderdomshem på gång här nere i Bro och vi gladde oss åt att där skulle det bli lättare, mera personal, inte så stort och tungarbetat osv. Så kom dagen D, när flyttningen av de gamla skulle ske. För de gamla var det oro och ängslan. Tårar och "jag tar livet av mig". Men allt gick bra till slut. De senila och svårast handikappade fick annan vård och allt blev frid så småningom. Värst blev det ju att lära de gamla att nu behövde dom inte diska m.m., men det kom till ett lugnare tempo där också.

Sedan slutade jag och övergick till att vara "hemhjälp" i Håtuna och Håbo-Tibble. Så ofta jag kunde åkte jag ner och hälsade på mina kära gamla "go-ingar". Hur underbart var det inte att få krama om dem som fanns kvar och höra deras utlägg om det nya de nu fick uppleva: ny syster, kökspersonal, bada på ett annat sätt, ja tusen och en saker fanns att prata om. Jag hade en "tår" kaffe med någon hembakt bulla med mig och allt var så ljuvligt. Men nog var det jobbigt att få det så bra i alla fall.

Allesammans är borta nu. Hemmet har byggts ut och renoverats i flera omgångar sedan 1955 och nu 1980 har det kommit ett tillskott på 25 vårdplatser. Ja nog har en gammal vårdarbetare som jag något att se fram emot för en dag kommer, då de allra flesta behöver den fina goda vård, som nu finns på Norrgården. Själv känner jag idel tacksamhet för det, nu behöver man inte ängslas. Vi har våra pensioner att betala med – alla lika – frihetens timma har infunnit sig även för oss gamla vanliga medborgare. Jag tittar på alla gamla idag – de är välvårdade, var och en har sitt eget rum och kan ta emot sina anhöriga. Färdtjänst har de så att de kan åka ut om de orkar, underhållning och aktiviteter finns i den mån det orkar och mycket mera därtill.

Jag går ofta ut och hälsar på ensamma gamla i "öppna vård". Tänk att fortfarande finns gamla "fattigstugan" kvar i tankegångarna hos en del, somliga skulle verkligen må väl av att bo på hemmet med all omsorg och trygghet som finns, men nej! Det sas ju alltid förut, när ingen kunde hjälpa de alltför sjuka, att nu är det bara fattighuset kvar, måtte man få dö! Så är det inte idag. Det var ju bara ett fåtal förr, som kunde få sjukhusvård, dels var den för dyr och ingen sjukförsäkring fanns, dels hade många egna torp och jordbruk. Då blev de gamla kvar i sin invanda hemmiljö, hur knackigt det än var både med mat och vård. Hemmet var ju familjens allt. Men det kom en ny epok i vårt land, för oss gamla också.

Åldringar på ålderdomshemmet i Väst-Tibble, Håbo-Tibble.
Årtal: Troligtvis 1927

Flickan till höger är Gerda Glans dotter till Soldat Glans i Håbo-Tibble.
Övriga är ej identifierade

Om någon kan identifiera någon eller några personer kontakta oss gärna.

Enligt en gammal dagbok från Anders Karlsson från Alby som sin sista tid bodde på ålderdomshemmet var det inte alltid lugnt bland de gamla. Han skriver " Mor Gustafsson rymt på natten, hemkom i afton i **missär**" **"Fru Larsson sinnessjuk i självmordstankar"** lite roligare blev det när det var **"fäst för gumman Holmberg som i dag fyller 95 år"**